

Po visą pasaulį išsisklaidę lietuviai – vėl kartu

Kaunas skendo vėliavų jūroje

1938 metų liepos 17–31 dienomis ne tik Kaunas, bet ir visa Lietuva gyveno Pirmosios Lietuvos tautinės olimpiados nuotaikomis. Olimpiadoje dalyvavo nemažas būrys pasaulio lietuvių. Gausiausia buvo Latvijos delegacija – 65 sportininkai ir 57 turistai. JAV delegaciją sudarė 24 atletai, Vilniaus krašto – 24, Didžiosios Britanijos – 9, Brazilijos – 3. Iškilmingame Tautinės olimpiados atidaryme dalyvavo per 10 tūkst. žmonių. Kaunas skendo tautinių vėliavų jūroje. Lietuvos Prezidentas Antanas Smetona sportininkams įteikė olimpinę vėliavą, į padangę buvo paleista apie tūkstantis balandžių.

Pirmojoje tautinėje olimpiadoje varžėsi lengvaatlečiai, boksininkai, sunkumų kilnotojai, futbolininkai, tinklininkai (orasvydininkai), plaukikai, lauko ir stalo tenisininkai, šauliai, žirgų sporto entuziastai, buriuotojai, irkluotojai, dviratininkai, lakūnai, sklandytojai, aviamodeliuotojai. Tautiniai šokiai taip pat buvo laikomi sporto šaka.

Toronto sporto bazes „okupavo“ lietuviai

Tokių sporto švenčių kaip Pirmoji tautinė olimpiada lietuviai ilgai nebematė. Tik po keturiasdešimties metų Šiaurės Amerikos lietuvių fizinio auklėjimo ir sporto sąjungos (ŠALFASS) iniciatyva atkurtos senos tradicijos – 1978 metų birželio 27–liepos 3 dienomis Toronte (Kanada) surengtos I pasaulio lietuvių sporto žaidynės. Jos buvo skirtos Lietuvos valstybės atkūrimo 60 metų ir Pirmosios Lietuvos tautinės olimpiados 40 metų jubiliejams.

Žaidynėse dalyvavo 1101 sportininkas iš JAV, Kanados, Anglijos, tuometinės Vakarų Vokietijos, Australijos ir Argentinos. Lietuviai rungtyniavo 11-os sporto šakų varžybose: lengvosios atletikos, krepšinio, tinklinio, stalo teniso, teniso, golfo, futbolo, plaukimo, šaudymo, šachmatų, kalnų slidinėjimo.

Čikaga – išeivijos lietuvių sostinė

1983 metų birželio 25–liepos 4 dienomis 1126 lietuviai sportininkai iš Australijos, JAV, Kanados ir VFR sugužėjo į Čikagoje (JAV) vykstančias II pasaulio lietuvių sporto žaidynes. Deja, jos susilaukė nemažai kritikos. Štai ką pasibaigus žaidynėms rašė Edvardas Šulaitis: „Sportiniu atžvilgiu žaidynės buvo daugiau parapijinio lygio. Išimtis – tinklinis. (...) Buvo suvažiuota visiškai be jokio pasiruošimo, ir dalyvavo jose visi, kas tik norėjo. Jokios atrankos“.

Adelaidėje ir Lietuvos atstovai

1988 metų gruodžio 26–31 dienomis Adelaidėje (Australija) surengtos jau III pasaulio lietuvių sporto žaidynės. Jose pirmą kartą dalyvavo atgimstančios Lietuvos sportininkai. Tuometinei šalies sporto vadovų iniciatyvai deleguoti į Australiją Lietuvos sportininkų delegaciją ne iš karto buvo pritarta. Tuometinių ŠALFASS ir Australijos lietuvių fizinio auklėjimo sąjungos (ALFAS) vadovų Valdo Adamkaus, Jurgio Jonavičiaus bei jų kolegų Lietuvoje ir užsienyje pastangomis buvo sugriauta siena tarp Lietuvos ir Vakarų.

Lietuvai Adelaidėje atstovavo krepšininkai, plaukikai, stalo tenisininkai, šachmatininkai. Lietuvos sportininkai laimėjo beveik visus žaidynių medalius.

Į Nemuno kraštą

1991 metų vidurvasarį į Nemuno kraštą sugužėjo daugiau kaip 600 sportininkų, trenerių, žurnalistų ir kitų garbingų svečių iš JAV, Australijos, Kanados, Anglijos, Kolumbijos, Vokietijos, Naujosios Zelandijos, Argentinos, Lenkijos, Latvijos, Estijos ir Rusijos. Kartu su jais IV žaidynėse rungtyniavo dar apie 3000 geriausių Lietuvos sportininkų. Varžybos vyko daugelyje šalies miestų ir rajonų, o kalnų slidininkams teko nukakti net į Kaukazą.

V pasaulio lietuvių sporto žaidynės vyko 1995 metų liepos 30–rugpjūčio 5 dienomis. Norinčiųjų išmėginti jėgas bėgimo takeliuose, ore, vandenyje, ringe, aikštelėse buvo nepaprastai daug – net 4870 atletų. 15 valstybių vėliavos plevėsavo įvairiose šalies sporto bazėse. Trisdešimties sporto šakų varžybų nugalėtojams ir prizininkams buvo įteikta 743 komplektai medalių ir 27 komandinės dovanos. Per žaidynes vyko Pasaulio lietuvių sporto organizacijų ir sąjungų kongresas. Jame nutarta 1998 metų vasarą surengti II Lietuvos tautinę olimpiadą ir VI pasaulio lietuvių sporto žaidynes ir į jų programą įtraukti 18 sporto šakų varžybas.

2000 metų Lietuvos sporto kongrese ŠALFASS pirmininkas A.Šileika išsakė norą 2005 metais VII pasaulio lietuvių sporto žaidynes organizuoti Amerikos žemyne. Tačiau Pasaulio lietuvių sporto forume buvo nutarta, kad Pasaulio lietuvių sporto žaidynės tebelieka aktuali tautinio bendradarbiavimo forma. Be to 2004 metų birželio 8 dieną Vilniuje vykusiame Pasaulio lietuvių bendruomenės vadovų, ŠALFASS, ALFAS atstovų, Kūno kultūros ir sporto departamento bei kitų sporto organizacijų pasitarime pateikta informacija, kad šiuo metu užsienyje gyvena apie 1,5 mln. lietuvių ir išsaugoti lietuviybę užsienyje tebelieka aktualu. Pradėta ruošti VII pasaulio lietuvių sporto žaidynėms, kurios bus skiriamos Lietuvos valstybės karaliaus Mindaugo karūnavimo dienai, Tarptautiniams kūno kultūros ir sporto metams bei Europos kultūros konvencijos 50-ties metų jubiliejui paminėti.